

פרוטוקול מס' 183

מישיבת ועדה העבודה
מיום ר', ג' באב חשל"ה - 11.7.1975, שעה 8.30

נ כ ח ו:

חברי הוועדה:

מ. ורטמן - ממלא-מקום היושבת-ראש
ז. אמיר
מ. גז
פ. גרופר
מ. דרובלס
ה. זיידל
י. יודין
מ. כהן
ח. שמעוני

מוזמנים:

ב. אבלין - יועצה משפטית, משרד השיכון
צ. חירוש - מנהל רשות הבינוי
ד. לוקוב - מנכ"ל שקמונה - חיפה
ד. רוט - חבר מועצה עיריית חיפה, יו"ר חברת שקמונה

מזכיר הוועדה: ר. שולביץ

רשמה: א. עצמון

סדר היום: המשך הדיון בהצעה לסדר היום של חה"כ ח. שמעוני בענין הפעלת חוק פינוי ובינוי אזורי שיקום.

- 481 -

(נתקבל ביום 29.7.75)

אני פותח את הישיבה.

היו"ר מ. ורטמן:

הפעלת חוק פינוי ובינוי אזורי שיקום

אני מברך את נציגי שקמונה, נציג משרד השכון ונציגי רשות בינוי ופינוי. אבל לפני שנחיל בנושא שני חברי-כנסת בקשו לשאול שאלות.

ה. זיידל:
צר לי חמיד שאנחנו מחכנסים עלינו להעלות ענינים שקשורים ביחסי עבודה. מה שקרה שלשום בנמל אשדוד זה מקרה חמור ומזעזע וזה עוד לא קרה בתולדות ישראל. ולא יתכן שוועדת העבודה לא תביע דיעה בנושא זה.

לפי דעתי ההחנהגות של יהושע פרץ בנמל אשדוד שנחן הוראה לסגור את הנמל רק בגלל מילוי תפקידו של שוטר - זה דבר חמור ואסור לעבור לסדר היום. אני מציע שאנחנו נפנה גם לרשות הנמלים וגם לשר החבורה וגם להסתדרות:-

למצות את הדין לגבי יהושע פרץ בכדי להבטיח שמקרה כזה לא יחזור יותר.

מ. דרובלס:
הה"ב זיידל עשה עבודה יפה מאד. גם אני חושב שוועדת העבודה צריכה לחת את דעתה על המקרים שקורים בזמן האחרון בארץ שאיש בודד אחד יכול להשביח מפעל שלם ומפעל שהוא השער של ישראל. אדם שמחליט שהוא נוסע לחל-אביב ונוחן הוראה לעובדים לסגור את הנמל עד שהוא יחזור, ולאחר מכן הוא חוזר, מרים את היד ומסירים את המחסומים. המקרים האלה הם חמורים ביותר. לפני שבועיים קרה דבר כזה עם איש אחר. בוקר אחד הוא החליט שצריך להשביח את הצי. והנה השבוע זה קרה שוב פעם. היה נדמה לו שהשוטר לא חיך לו מספיק יפה ולא ידע מי זה פרץ לכן צריך להשביח את הנמל.

ועדת העבודה צריכה לנקוט בכל האמצעים שדברים כאלה לא יקרו, אחרת אנו עלולים לשחק במו-ידינו את כל המדינה.

מ. כהן:
אני חושב שימצאו דרך לטייח את הדבר. אני חושב שוועדת העבודה צריכה לבקש שהפעם ימצו את הדין עד הסוף כדי שלא יישנו מקרים דומים.

יחד עם זאת צריכים לברך את אנשי משמר הגבול ולאמץ את ידיהם בענין הזה ולא לייאש אותם ולעמוד מאחורי גבם.

ז. אמיר:
אנחנו פורצים לדלת פתוחה. מוקדם מדי לדבר על הנושא של השביחה. המוסדות מטפלים בזה ולא צריך להטיל כרגע אשמות ולגנות את זה ולהעריך את השני - כי זה מוקדם מדי. אני חושב שיש הצעות היום בכנסת ועד אז יחפתחו דברים. אני מאחל למדינה שלא תיכנס למערבולת של בעיות כי איננו יודעים מה יהיה הסוף. בנושאים שקשורים לאיגוד מקצועי, גם כאשר מישו לקח לעצמו סמכויות לא לו, אני חושב שלא צריך בצורה פזיזה להוציא מסקנות. שר החבורה, ההסתדרות, והנמל התחילו לטפל בצורה נמרצת בנושא הזה. אני לא מציע שוועדת העבודה תקבל החלטות פזיזות לא מחושבות לפני שהיה דיון מעמיק. זה לא אומר שאני מצדיק את מה שקורה אלא אני אומר שזו פזיזות לבוא הבוקר לגנות או להעריך מישו. יש מדיניות חדשה במדינה להתנפל קודם ולאחר מכן לשקול.

מ. כהן: האם האדון פרץ שקל ובדק קודם?

ז. אמיר:
אני רק טוען נגד השיטה הזאת להתחיל ולגנות. צריך לטפל בבעיות באופן יסודי ולא באופן ספונטני. בסופו של דבר זה יעבור לוועדת העבודה ואז כל אחד יביע את השקפותיו. אני לא מביע דעה כרגע למרות שליכי קשה למה שקרה בנמל אשדוד.

מ. גז:

אני בניגוד גמור למה שאמר חה"כ אמיר שהוועדה לא צריכה לדבר על הנושא. הוועדה הזאת וועדות הכנסת ורשאיות לדבר על כל נושא שנוגע למדינה, אם זה יבשה, אויר ואם זה סכסוך עבודה או בין אנשים. אין לנו בית יותר עליון בכל הדברים הנוגעים לבית ישראל. אם החוק יישאר בידי לוי ופרץ זה החחלת הסוף של מדינת ישראל. אין הדעה יכולה לסבול שדבר כזה יקרה. אם זה היה סכסוך עבודה עוד הייתי מבינה, אם זה קשור לשכר הייתי מבינה. אני כעשר שנים חברת כנסת ומעולם לא קרה לי שמישהו ביקש ממני לפתוח את הארנק ואני לא אפתח. כאשר אומרים זו חברת כנסת, אני אומרת: חנו להם לעשות את עבודתם. בין אם זה חבר-כנסת או ראש ממשלה, הם צריכים לנהוג בצורה שווה עם כל אזרחי המדינה, כאשר מדובר בבטחון המדינה. כל האנרכיה הזאת היא ממש בלתי נסבלת.

בטלויזיה האיש הזה מעז לומר שלוש פעמים

שנוהגים בהם באכזריות כמו שמחנהגים עם הערבים מהשטחים. כלומר, מאשים את מדינת ישראל שמחנהגת באכזריות כלפי החושבים הערביים. אני אומרת: את הרגשות חשאיירו הצידה. איפוא שצריך להפעיל את החוק שנפעגלו וצריכים להיות קשים ונוקשים כדי שדבר כזה לא יקרה שוב פעם. בן אהרן העלה את ראשו של פרץ הוא שלח אותו לאמריקה ונחן לו כל מיני דברים, הגיע הזמן שישימו קץ לדברים האלה. אני מבקשת להפריד את העניין מפלגתי והעדתי ולראות רק את האינטרס של מדינת ישראל.

איך אפשר לומר בוועדה שזה ייצור של בן-אהרן?

ד. אמיר:

זה גם של ש. פרס שהיה אז שר החבורה.

מ. גז:

אני מצטרף לכל מה שנאמר ע"י חברי הכנסת כאן,

פ. גרופר:

מחוץ לחה"כ אמיר שאני לא מסכים לדבריו. אני חושב שמתפקידה של ועדת העבודה במקרים כאלה קיצוניים ובמקרים שפוגעים בבטחון המדינה להגיב כמו שוועדת הכלכלה באותו יום כאשר המקרה פרץ הוציאה מסמך לעחונות וגינתה את המעשה. אם אנחנו לא נודיע על בינוי המעשה אנחנו לא עושים עבודתנו נכונה. אנחנו יושבים כאן במשך השנה במשך כל מושב ומושב ומביאים אלינו כל בעיות העבודה. ואם קרה מה שקרה, אנחנו לא יכולים, לפי דבריו של חה"כ אמיר, להגיב על עניין עד שזה יבוא למליאת הכנסת ולאחר שהמליאה תחליט שזה יבוא לוועדה יעברו עוד 4 חודשים. אבל העניין קרה היום.

נוסף לזה הוא דרש ממנהל נמל הרשות שיעשה לו מה שעשה הציר הבריטי באוגנדה שירד על ברכיו ויחנצל. אם לא ניחן גיבוי למנהל הרשות אני משוכנע שיכריחו אותו לרדת על ברכיים ולהחנצל.

אם לא נקבל היום החלטה אני מבקש להעמיד את זה

להצבעה אם ההצעה שלי לצאח בגינורי חריף.

י. יודין:

יש לי שלוש הערות לסדר הדיונים שלנו: (א) אני

אינני חושב שצריך לגזול זמן מהמוזמנים ובנושא

נכבד. אנחנו הזמנו אנשים לנושא נכבד ואם וועדת העבודה רוצה לדבר על עוד משהו

אפשר לדבר בסוף. זו הפעם השניה או השלישית שאני עד למחזה שאנחנו מחווכחים,

אולי בנושא נכבד, אבל בינתיים יושבים כאן המוזמנים ולאחר מכן מחברר שאי אפשר

לברר את כל הנושא.

(ב) יש לי גישה - ודברתי עליה לא פעם - האם

צריכה ועדת העבודה לשים את עצמה במקום המחלה לאיגוד מקצועי? - אפילו אם הוועדה

חושבת שצריך לדון בנושא מסויים ולקבל החלטה, היא איננה יכולה לקבל החלטה מבלי

לדון על הנושא.

על מה?

היו"ר מ. ורטמן:

אם יש נושא ורוצים לקבל החלטה צריך להעמיד את הדברים. גם לי יש מה להגיד על אישיותו של

ג. יודין:

פרץ.

מדברים על מקרה מסויים.

היו"ר מ. ורטמן:

אז נדון על מקרה מסויים.

י. יודין:

(ג) אם הוועדה תבחר לה דרך של קבלת החלטות אז גם זה לא יכול להיות חד-צדדי. למשל, לפני כמה שבועות, לפי תלונת איגוד קציני הים בפעולה משולבת של השלטון בנמל חיפה נשברה שכיחה של מלחים פיניים והיה לזה הדים בכל העולם. אולי במקרה כזה צריך לשאול מה עשחה הממשלה?

יכולה להעלות את העניין.

היו"ר מ. ורטמן:

לא חשבתי שצריך להביא נושאים אלה בפני ועדת העבודה. אבל שוב אני חוזר אם מחליטים לקבל החלטות צריך לדון קודם. עכשיו אני מציע להפסיק את הויכוח ולדון בנושא שלשמו החכנסנו.

י. יודין:

אני רואה שזה הפך לשיטה וזה מה שמדאיג אותי. בתחילת כל ישיבה יש לנו הצהרות. אני אמרתי בישיבה הקודמת שמוחר לוועדה, אבל להפוך את זה לשיטה - הדבר יותר מפסול. אני סבור שאיננו נקבעים לתח הצהרות לא לכאן ולא לכאן. אני לא אומר שאסור לדון בבקשה - נזמין את פרץ, את מר רמז ונשמע מה הבעיה. היה פעמים שחשבנו שאדם מסויים אשם והחברר שהוא איננו אשם כלל. מה הטעם בדיונים האלה אם כל אחד פרוח את העתון ויש לו מסקנה אישית שלו. אם כך בשביל מה לדון? - אני לא חושב שאני יכול להיות שופט מסוג כזה מפני שאני פוחח את העתון ומחליט על הדבר.

ח. שמעוני:

אם זה נכון שלפני החקנון של הכנסת מותר לחבר וועדה להציע נושא לדיון ואם מחליטים ברוב על הנושא, דנים בו. - וזה לא עניין שאסור או מותר.

פ. גרופר:

אני הווחיק בוועדת העבודה. אינני יודע מה

היו"ר מ. ורטמן:

בוועדת החינוך ובשירותים ציבוריים, אני רק

יודע שבועדות שאני משתתף חברים מציגים שאילתות ויש חשובה של היושב-ראש. לא צריך לקבל החלטות. התשובה של היושב-ראש יכולה להיות טובה או לא. אבל לקבוע הלכה שאסור לוועדת העבודה לדון בנושאים מכיון שהיא לא מחלקה לאיגוד מקצועי, אני חושב שזה לא נכון. הכנסת איננה צריכה לקבל שום הכשר מאף גוף לדון בנושא, אפילו לא מההסתדרות שאני חבר בה.

יש הבדל בין הנושא הזה לבין הנושא שהעלה חה"כ יודין. אם הוא היה אומר: תראו רבותי מודיעים שאנפה הפליגה אחרי שהמסטרה עשתה כך וכך, אף אחד מאתנו לא יכול לדעת אם הייתה שם המסטרה ואם היא פעלה או לא, אם האנשים ירדו או לא ירדו. אם היו מעלים את זה היה מקום לדון בזה. לוא מישהו היה מעלה הצעה לבחון את יחסי העבודה בין עובדי התפעול באשדוד לבין ההנהלה לא היינו יכולים לדון בלי להזמין את האנשים. לוא היינו צריכים לקבל היום דיאגנוזה על אישיותו של פרץ זה לא מספיק שחבר-כנסת יצביע על דיעה מסויימת אלא יש צורך לקיים דיון עם מומחים. אם בן-אהרן ופרס הביאו את פרץ למעמד כזה צריך לקיים דיון. כל מה שחה"כ זיידל ביקש בשאילתה שלו שוועדת העבודה תגנה את המקרה, היום זה פרץ ומחר זה יענקל. מקרה שאיש אחד נותן הוראה לסגור נמל ולהפסיק את החיים במקום שהוא לא מופקד עליו? - אותי לא מעניין מה שאמר בטלוויזיה ולא את הוועדה כאשר אמר למנהל הנמל אם היה חולה אחמול? - זה נוסח דיבור. אני מחבייש להיות חבר הסתדרות אם הוא גם כן חבר הסתדרות. אני בעד מאבקים, שביחות באמצעות ההסתדרות.

היו"ר מ. ורטמן:

וועד העבודה חייב, כוועד כנסת, וחברי כנסת אינם חברים בחיאתרון כובח שמושכים אותם בחוטים. הם אנשי ציבור שמופקדים על נושא חשוב מאד של החיים. וכאשר מדובר על ועד העבודה שמופקד על נושא של יחסי עבודה, היא חייב להגיב על מקרה ברור של התפרעות ומעשה בלתי אחראי כפי שהיה כאן עם סגירת הנמל. אני לוא הייתי במקומו והשוטר היה מבקש ממני רשיון הינתי אומר כל הכבוד למשמר הגבול, גם אחי בדקו את יהושע פרץ ולא להגיד פה זה לא עזה.

אני חושב שדעת החברים היא שיש לגנות את המעשה הבלתי אחראי של יהושע פרץ שסגר נמל ישראלי.

דבר שני - אני חושב שאנחנו צריכים לבקש מרשויות המדינה למצות את כל הדין נגד אלה שאחראים לדבר הזה. יש לחזק את ידי רשות הנמלים שחאחרו בכל האמצעים כדי למנוע הישנות מקרים כאלה בעתיד. אני מציע שאנחנו לא נצביע בענין הזה אלא רק נגנה.

ח. שמעוני:

אני מסתייג.

ז. אמיר:

אני רוצה להציע הצעה: - לאור המקרה החמור שקרה בנמל אשדוד, ועד העבודה מחליטה לקיים דיון מיוחד בנושא בישיבה הקרובה ביותר.

היו"ר מ. ורטמן:

זה היא לא יכולה לעשות. יש הצעות לסדר היום והם יבואו ביום ג' או ביום ד', על מכלול הבעיות שישנן, ואז נתייחס לכלל הבעיות.

ז. אמיר:

כי אני לא רוצה להסתייג ואני רוצה שחעמיד את זה להצבעה.

היו"ר מ. ורטמן:

מי בעד הצעתו של ח"כ אמיר? - מי נגד? ההצעה לא התקבלה.

י. נודי:

אני לא השתתפתי בהצבעה כי לפי הפרוצדורה זה לא דיון וסיכום שאיננו סיכום וזה נוגד את חקנון הכנסת. יש להבטיח שקבלת החלטות חואמים את החקנון שעל פיו פועלת ועדת הכנסת.

אני רוצה שיירשם כל מה שאמרתי ולא בטלתי רשות דיבור לגופו של ענין ולא אמרתי את יחסי בענין נמל אשדוד.

ז. אמיר:

אם אתה נוחן קומוניקט לעחון חכנים גם את ההצעה שלי.

מ. דרובלס:

אני מוכרח להגיב על דבריו של ח"כ יודין, שהועדה לא דנה והחלטה איננה החלטה - אנחנו רק יושבים פה בחור מועדון. ועד העבודה חייבת לחת את דעתה לאחר מקרה חמור כזה והיא מחליטה החלטה זו.

ה. זינדל:

מאתר ואני מכיר את דעותיכם לא הייתי רוצה שיחקבל הרושם מההודעה, כאילו, מסתייגים אתם מההחלטה. כי אני יודע שאחם מסתייגים מהמעשה שהיה בנמל אשדוד. אני מבקש שעד סוף הישיבה ניחן לכם אפשרות לחזור בכס כדי שלא יחקבל רושם כזה.

היו"ר מ. ורטמן:

ענה נעבוד לדון בנושא של הפעלת חוק פיננסי וביננוי אזורי שיקום.

ח. שמעוני:

במקרה זה של חיפה יושבים פה יותר נקייאים ממני. אני מסתמך על שני מסמכים: מסמך אחד סקר שהיה ערב בכרזה של החוק משנת 1963 והתייחס לדברים עד שנת 1965. מכיון שהמקרים האלה לא השתנו, עד לפעולות שהיו מאוחר יותר, לפי הנחונים האלה בחיפה היו 39,841 נפש שהיו באזורי שיקום. חלק מהם היו בחנאי צפיפות וחלק בגלל דיוור רעוע. גודל ממוצע של משפחה היה 3.7 או 3.6. כלומר, זה 10,500 משפחות.

מה שמדהים אותי, שעפ"י הסקר החדש של הרשות, יש באזורי שיקום אלה שכולל אח כל המרכיבים הן של צפיפות דיוור והן דירות פגומות, יש בחיפה סך הכל 3,000 משפחות. זה נראה לי קצת תמוה. אם זה נכון, אני חושב שזו העיר היחידה בארץ שהקטינה במידה משמעותית את הדיוור הפגום, אלא אם כן זה סידור טכני של מספרים. בשני המקרים אני מסתמך על אותה הרשות שהוציאה את הפרסומים. אם נכון הדבר אני סבור שזו העיר היחידה שפעלה בחחום הזה וגם לא פעלה עפ"י חוק בינוי ופינוי. אם זה כך, אנו רוצים לדעת מה היו השיטות כדי שנוכל ללמוד מהן.

צ. הירוש:

אני רוצה לחח הערת הסבר, בלי להיכנס לגופו של עניין. הדו"ח הזה של אלמוגי, שחה"כ שמעוני הסתמך עליו, אינו מתייחס למשפחות שגרות בחנאי דיוור חת-סטנדרטיים. זה כולל את המשפחה שגרה באותם אחרים שהוגדרו ע"י עורכי הסקר כאחרי שיקום.

הערה שניה - בחיפה המצבה של משפחות שגרות בחנאי דיוור חת-סטנדרטיים משנת 1964 הכינונו את זה עם המוסדות המקומיים כמו: עמידר, שקמונה והעיריה. אנחנו הופחענו מההיקף המצומצם של הבעיה. הנחונים שעמדו לרשותנו היו אלה ולא אחרים.

ד. רוט:

בהשוואת המספרים שחה"כ שמעוני העלה אינו משקף את החמונה הן מבחינת המספר הגבוה מבראשית והן מבחינת המספר הנמוך של היום. המספר הנמוך של היום אינו משקף את המציאות. לא ברור לי כיצד הגיעו למספר הזה. אני שמח לציין שהמצב יחסי לערים אחרות טוב אבל לא על כדאי כך. המספר של נזקקי פינוי ושל חנאי דיוור הוא בסביבות 4,000-5,000 משפחות. לגבי מספר הנפשות המספר של 3.7 הוא נמוך. הממוצע הוא מעל ל-4 ואפילו מגיע ל-5. אני חייב לציין שזה לא נבדק מבחינה סטטיסטית אם זה 4.5 כי חלק מהמשקע שנוחר לפינוי הוא דוקא בקשישים בודדים וזה מוריד את הממוצע הכללי.

י. יודין:

זה חלק מהמשפחות שהופיעו לפני 15 שנה?

ד. רוט:

חלק גדול מהאוכלוסיה היהודית שנשאר לפינוי הן משפחות וחיקות. חלק מהאוכלוסיה היהודית הן משפחות זוגות צעירים ששוקמו לחקופת מעבר באסבסטונים והם חייבים בפינוי. רוב הזוגות הצעירים סודרו ומה שנשאר זה משקע של משפחות וחיקות.

בחיפה יש בעייה מיוחדת והיא האוכלוסיה הערבית ופה לא הוחל עדיין בטיפול נמרץ. חלק לא קטן מהאוכלוסיה הזקוקה לתנאי דיוור היא דוקא האוכלוסיה הצעירה יחסית. הם במספר הכללי אבל אני אומר כאומדן כי זה נושא שעוד לא נחקר באופן יסודי ואנחנו עלולים להגיע להפתעות בלתי נעימות.

היום הבעייה של מצוקה בדיוור בחיפה מחרוזת בואדי סאליב, באסבסטונים של קרית חיים ושיכון עירוני - אלה הריכוזים הגדולים. בזמנו זה נקרא שיכון אקדמאים ושם אנחנו נמצאים עם 80 משפחות והאזור הזה יש...

מלבד שלושת האזורים האלה שהם הריכוזים של אוכלוסיה הנזקקת לשיקום יש ואדי ניסנס בתחנת הכרמל. וכמוכן בכל חלקי העיר יש מפוזרים פה ושם בתים פגומים ומשפחות שגרות בחנאי חת-דיוור. בחיפה הבעיה זכחה בטיפול נמרץ לא עפ"י חוק בינוי ופינוי. וכדוגמה אני יכול להביא את ואדי סליב. בשנת 1962 היו כ-2,000 משפחות לפינוי. היום נותרו כ-300 משפחות. אם אני אקח את הדוגמה השניה של שיכון עירוני שם הוחל בפעולה כמעט 500 משפחות. היום נשארו עם 80 משפחות. באסבסטונים היו בהחלה 650 משפחות, היום עומדים בסביבות 400 משפחות לפינוי.

ד. רוט:

כלומר, ניתן לציין שהדבר התנהל בקצב, יחסית, נמרץ, לפי דעתי, בקצב לא מספק לגבי חומרת המקרים שיש ולגבי המצב. עם הפניית אמצעים מחאימים ניתן, לדעתי, לחסל את בעיית המצוקה החריפה בחיפה תוך שלוש השנים הקרובות. כאשר אני אומר אמצעים הכוונה היא לאמצעים כספיים. לפי האמצעים שעומדים לרשותנו, לצערי הרב, הבעיה עלולה להחמיר. בקצב הקיים אנחנו עלולים לעמוד בפני חופעה שלא רק שלא נקטין ולא נצמצם את המצוקה אלא אנו עלולים להגיע להגדלה מסוימת. אנחנו חייבים כל הזמן לפנות את המקרים הרוחיקים וגם את המצוקה המתווספת.

אני רוצה להזכיר שגם הסטנדרטים שלנו משתנים. ומה שנחשב פעם לדיור בחנאים סבירים, היום זה נחשב לדיור כמצוקה. אני מקווה שנגיע ל-2 פלוס. כאן צריך להפנות אמצעים בהיקף ניכר. אנחנו היום בנינו תכנית לשנה הנוכחית בסדר גודל של 70 מיליון ל"י, כאשר מוטל כספק אם יעמוד לרשותנו תקציב של 50% מהסכום.

לפי דעתי, אם ניתן היה להפנות בערכים של היום 260-300 מיליון ל"י בשנתיים-שלוש הקרובות בערך הלירה הנוכחית, ניתן יהיה לחסל את הבעיה.

מה שמאפיין את העניין הוא הבעיה של קשישים. זה סוג של אוכלוסיה שלגביו הפתרון הוא קשה ביותר. וכאן לא רק נחוצים תקציבים לפתרון בעיית הדיור אלא לא פעם דוקא טיפול נכון בכיוון של שירותי רווחה עשוי לפתור את הבעיה.

ד. לוקוב:

אני רוצה להשלים כמה מספרים כדי להשלים את התמונה בחיפה. אני חושב שהיחה כאן טענה בהכנת המינוח. מונח לפני המצית של סקר הרשות. הרשות קבעה 22 ריכוזי דיור ומצוקה מהם אזורים מוחממים בשטחים. מאותם 22, כולל המיגזר הערבי, מצאו 662 משפחות שגרות בדיור פגום. לכן באמדין זהיר הגיעו ל-4,500 משפחות בדיור פגום וצפוף.

הערה נוספת - לגבי המיעוטים במגזר הערבי בחיפה מתוך אוכלוסיה של 20,000 נפש מרוכזים 8,500 כוואדי ניסנס. הרשות קבעה מתוך 700 כתי-אב יש 1,000 משפחות, כחוף ה-40%, של משפחות 3 פלוס. שם מחתילים ציפני דרישות של הטבה בדיור. אני חושב שצריך לתת את הדעת על פתרונות לא שגרתיים גם מחוסר יכולת ויכול להיות שדרוש כאן תכנון כולל, כדי להוציא את הרוח מהמפרשים של אותן משפחות שהן במצוקה.

הערה אחרונה - בעיית הפינוי עצמה איננה הבעיה הכי קשה. אלא צריך לראות את התמונה ואח ההשלכות והתוצאות של העברות של ריכוזי העיר התחתית למרומי הכרמל. אנחנו חייבים להתייחס לנושא של תכנון קהילתי ואכלוס נכון של המפונים, אחרת כל עבודתנו הולכת לבטלה. אני חושב שהתפקיד של פינוי אינו נגמר בהכרזה של הפינוי. אלא צריך לחשוב מבחינה קהילתית חברתית איכלוסית. אנחנו מחריעים בפני משרד השיכון שמעבירים לנו דירות וכל מה שהם עושים בונים בחים בתכנון ציודי אחד. בנוה שאנן יש ריכוז של 100 דירות עם מאות ילדים ללא מכולת אחת. ואנחנו היום מטפלים בנוה-שאנן בדיוק כמו כוואדי סאליב. העניין איננו מסתיים בפינוי, הוא החלק הראשון של הבעיה אבל הוא איננו פותר את הבעיה. אנחנו בחיפה באמצעים המצומצמים שיש בידינו איננו מקבלים את הבתים הדרושים ואיננו מסתייעים בהמשך הטיפול. טענה היא לראות בפינוי ואדי סאליב כפתרון הבעיה כי הבעיה עוברת לצד השני של העיר.

י. יודין:

כאשר מתכננת רשות עירונית הוצאתם של משפחות מאחד האזורים האם מתלווה לזה תכנון פיזי של השטח המפונה? האם זו רק בעיה טכנית של הוצאת משפחה ממקום מסויים והעברתה לדירה טובה יותר או שזה כרוך במחשבות שקשורות בנסיון לפתור את הבעיה הסוציאלית של המשפחה הנמצאת בשכונת עוני, בעיית הסביבה החרבונית, החברתית של האדם ובינוי אותם מקומות לפי קריטריונים חברתיים חדשים שאליהם מועברות המשפחות כדי לא לשחזר כל פעם במקום גיאוגרפי חדש אותה עזובה רק בתנאים יותר טובים מאשר היו קודם.

י. יודין:

אני חייב לומר שאני בא להציג את השאלה כיון שעל בסיס הידיעה שיש לי על המצב בחל-אביב כאשר אתה מסחובב בנווה שלום ושכונת עזרא ושכונת החקווה אחת עומד תוהה בפני בעיות שאין להם פתרון אלא נסיון של גישה חדשה לגמרי. וזה צריך אולי לשמש מקור לתנופת בינוי רצינית לשמה. אני חושב שאפשר להיעזר מהנסיון שיש בחיפה.

אני מציע לוועדה, כמו שסיירנו בשכונות בירושלים בהדרכתו של ח"כ ח. שמעוני, נסייר בכמה מקומות בארץ במקומות ריכוז של שכונות המועברות למגורים חדשים כדי לראות מה מתהווה שם. נראה מה צורחו של הבינוי, מה הוא תורם לשיקום המשפחה פרט לבינוי.

מ. כהן:

אני רוצה לומר שבחיפה נעשה הרבה אולם אני לא חושב שנעשה מספיק לפתרון בעיית המשפחה. ומה שנאמר פה אין להם כל אחיזה במציאות לגבי 6,600 משפחות הנזקקות לטיפול.

הבעיה היא כזאת שיש אנשים שאינם יכולים להחליף בכוחות עצמם וללא עזרת החברה המשקמת לעולם לא יצאו מאותו המקום. ח"כ יודין העיר הערה חשובה ולמעשה כל הבנייה החדשה והפינוי נעשה מהר ללא תכנון מוקדם של אזורים משקמים. הבנייה היא טובה ויפה, אולם באזור צפוף ביותר של חיפה ללא כל חשתיית של פיתוח, ללא גן וללא עץ אחד. ברחוב אחד בנוי שיכונים יפים מאד אבל בשכונות למטבח המרכזי. כל ריחות הסיגון עולים משם. אין במקום הזה מגרש משחקים אחד או גן כדי שהאמהות תוכלנה לשבח עם ילדיהן. מתי זה יהיה, איננו יודע.

בזמנו פינוי משפחות עם 2-3 ילדים. בינתיים המשפחה גדלה והגיעה ל-4 פלוס. האם המשפחות האלה נכללו בסקר מחדש? - בסופו של דבר הם ייהפכו להיות סלמס ויהיה צורך שוב לפנות אותם.

למקומות שהביאו את המפונים שם לא דאגו לשירותים, לא לביה-כנסח, לא לגן, לא למכולת, ובעיקר לא פינה שקט שהילדים יכולים לשבת. שם זה הפך להיות עורק חבורה רציני, כל מכוניות המשא חונות שם. זה ממש סכנה לילדים.

לגבי מזדקנים - לא נחנר מספיק את הדעת על כך. מדוע אי אפשר לייעד את קומות הקרקע לדירות של 1.5 חדרים - וידוע שאנשים לא רוצים להיכנס לקומת קרקע - אז הזקנים היו יכולים לקבל זאת. לוא היו מחכננים כראוי אפשר היה לשכן גם את הזקנים. ופה צריך לתת את הדעת היטב כאשר בונים בנייה חדשה לבנות בקומות הקרקע דירות עבור המזדקנים שלא נותנים את הדעת עליהם לא בשטח הדיור ולא בשטח הסוציאלי.

אנשים פונו משטחים שהם היום יקרי ערך באזור העיר החחתיית ומה הפיצוי שניתן להם? - שר השיכון אומר: מעריך ממשלתי קבע כאשר בשנת 1963 נקבע ששוויים של שני חדרים הוא 9,000 ל"י ובשנת 1972 נחנר עבור 2 חדרים 8,000 ל"י. שוב פעם אמרו: המעריך הממשלתי קבע. מי זה המעריך הממשלתי? אז הם אומרים חביא את המעריך שלך. דבר כזה אפשר לבקש מאלמנה מסכנה? כאן פגעו באנשים ונישלו אותם מרכושם בפרוטות - וכאן אני מאשים את המעריך הממשלתי. זה לא הוגן לקחת את המעריך הממשלתי דוקא לגבי מפונים ולתת להם פרוטות. משפחה בת 15 נפשות קבלה פיצוי עבור 3 חדרים 12,000 ל"י - וזה מדובר בשנים 1970-71. זה מה שקבע המעריך הממשלתי.

כאן נעשה עוד משגה אחד בחכנון שהם לא נעשו בחיאות עם משרד השיכון, עמידר והחברה המשקמת. לעמידר היו דירות טובות מאד בבניינים מצויינים והיא לא השכילה לרכוש אותם כדי להעמיד אותם למשפחות גדולות. יש שם בנייה ערבית של 5 חדרים. במקום לרכוש את זה הם לקחו דמי מפתח. היו מקרים ששקמונה רכשה דירות גדולות מעמידר - וזה הפתרון הטוב ביותר. לגבי משפחות בגבם 14 נפשות זו הייתה טעות ממש, הדירות האלה הלכו מהידיים של החברה המשקמת. אזורים שיקום הנמצאים באזורים יקרים של העיר וכל פיצוי שנותנים זה לא מספיק על הרכוש שהם מוסרים.

מ. כהן:

יש עוד משהו - מה עושים בקרקעות האלה? - מפקיעים קרקעות לצרכי שיקום האנשים האלה ומוכרים אותם לאנשים פרטיים. למשל, ברמח-הדר אף משפחה אחת מפונה לא נכנסה לשם. כעת הפקיעה העיריה 400 דונם - ושוב פעם חתח הכוחרת של מפונים - אני משוכנע שימכרו אותם לקבלנים וימסרו אותם לדירות פרטיות.

נשארה הבעיה של מעברת קריח-חיים - ואני מאשים את משרד השיכון שבניגוד לדעת מועצת העיריה פינו משפחה והעבירו לשם זוגות צעירים, במקום לחסל את המאורה הזאת. אחרי 27 שנה לקום המדינה עדיין בחיפה קיימת מעברת קריח חיים.

אני אומר שהסקר שנערך אינו משקף את כל החמונה. יש הרבה משפחות - ביחוד אצל עדות המזרח - כאשר הבן הקטן מתחתן הוא נשאר לגור בביח של ההורים. אדם שיש לו שני חדרים פלוס שני ילדים מגיע לו 3 פלוס. לעומת זאת אדם שיש לו חדר אחד אישה וילד זה שלוש פלוס. אבל אדם שגר אצל הוריו ויש לו שני ילדים ואמא לא מגיע לו. כלומר, משפחות כאלה אינן נכללות - וזה אבסורד. יש מאות משפחות כאלה שהסקר עליהם פסח. באזור הזה של הצפיפות יש הרבה משפחות - ואני מכיר את האזור - שנפלו בין הכסאות ולא עונה להם שום פתרון.

ב. אבלין: הבטחנו לחקן את זה.

מ. כהן:

כאשר חגידו שתיקנתם את זה אני אפסיק לדבר על זה. זו בעייה ואני מעורר אותה כל ישיבה על-מנת שהבעייה הזאת חיפח. המשגה הגדול ביותר הוא שמעבירים אנשים וכוונים בניינים מבלי לחכנן את האזור. האזור הזה הוא ממש הומה, מאות אלפי משפחות וילדים נמצאים ברחובות. כואב לי הלב כאשר אני רואה אמהות שאין להן פינה אחת שיוכלו לשבת שם. ועוד ליד המסכה המרכזי ששם ב-6.30 בבוקר כבר אי אפשר לנשום בגלל הטיגון של הפילה. כאשר שאלתי את האנשים אם זה לא מפריע להם? - הם ענו: החרגלנו לזה. אני קורא להם יהודות הדממה כי אין להם פה.

צ. תירוש:

אני מדבר על היום-היום מדברים בבעיות בעיר חיפה וכדואי יהיה דיון מסכם של הנושא ואז אני אבקש להעיר עוד הערות לגבי הבעיה בכללוחה. לפי בקשתו של היושב-ראש מהישיבה האחרונה אנחנו הגשנו לוועדה תכנית עבודה ארצית שהכינונו לאחרונה וגם הערות. החוברת של התכנית נמצאת בהדפסה ואני העברתי דק את החוברת-גלם. ברגע שהחברות יהיו מוכנות אני אשלח עותקים לכל חברי הוועדה.

אם אני מדבר על חיפה אני רוצה להגיד שלגבי הנתונים יש פה דבר קשה בקריעת ים-סוף לקבוע את הנתונים האמיתיים של תח-דירור מהסטנדרט בארץ. המצב שלנו לא נעשתה ע"י מפקד כי אם ע"י עיבוד חומר שנמצא בידי גופים שנמצאים בפועל בשדה. אנחנו חלינו גם חקורות במפקד האוכלוסין של שנת 1971. ורק עכשיו במחצית 1975 יתקבלו נתונים יותר מאירים לגבי שלב א' של המפקד, לגבי מאפיינים דמוגרפיים. שלב ב' שעוסק בבעיות דירור עדיין חוזן למועד. כלומר, אם נקבל בשנת 1976 נתונים שמתייחסים לשנת 1971 זה יהיה טוב. לכן אין לנו ברירה אלא לעבוד בצורה כפי שאמרתי קודם. אנחנו היינו קרובים לפי הממצאים שלנו להערכה שיש בחיפה 4,200 משפחות, אבל תוך עימות עם החומר שנמצא בידי מוסדות המקומיים החיפאים היינו מוכרחים להוריד כי בכל זאת הנתונים נמצאים בידי מוסדות רבים. אפשר לומר שבחיפה הבעיה פחות חמורה מאשר בחל-אביב או בירושלים. במידה בלתי מבוטלת הודוח לפעולות של חברה שקמונה. אפשר לקבל שהמספר של המשפחות נע בין 3,000-4,000. הנתונים שישנם בעמידר, שקמונה והעיריה במידה שהיו הורידו את האמון. אנשים שלנו ישבו שם בדקו וקיבלו סכומים.

אנחנו חלקנו זאת לעיסוקים שונים. בנייה ערבית קיימות 6,400 יחידות דירור. כמחצית מהדירות האלה הן תח-חקניות. 1,500 ע"י היהודים והשאר לא יהודים.

ה. שמעוני:

אם כך איך אחת מגיע ל-3,000 סך הכולל?

צ. תירוש:

מחוך זה בנייה ארעית זה 400. אחר כך באים לדירור צפוף. לפי הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה משנת 1972 הין בחיפה 2,200 משפחות יהודיות שגרות בצפיפות של 3 פלוס.

צ. חירוש:

לפי החכניה של משרד השיכון ושקמונה מאז ניתנו
600 פחרונות. כלומר, שנשאר מזה 1,600. זה
מתחלק ל-1,100 שגרות בצפיפות ו-500 שגרות ובמבנים פגומים.

אני רוצה להוסיף שלוש הערות: - קודם כל חבל
שלא נמצא איחנו איש משרד השיכון שפועל במישור האופרטיבי ולצדדי, גם מטעם
הרשות לא נמצא האיש שפועל במישור האופרטיבי של הנושא. לפי דעתי, חברי-הכנסת
עוררו בעיות מאד רציניות - ואני אדרש לענות על השאלות האלה בדיון המסכם שלנו.

לגבי החכנון הכולל - כאשר אנחנו מטפלים באזור
מסויים החכניה אינה מסתפקת בתכנון פיזי אלא כוללת חכנון כולל של חכנון חברתי,
דמוגרפי, גם כלכלי. כל חכניה יוצאת כאשר היא כוללת בעיות של תשתית שכונתית,
גם פיזית. כאשר החכניות האלה נמסרות לשלבי ביצוע לא חמיד לשמר האיזון בין כל
האלמנטים האלה.

למשל, הזכיר חבר-כנסת את בעיית הקשישים. באחרים
שאנחנו מטפלים הושם דגש חזק על הקשישים. לדוגמה: בנחלאות הקדשנו קרקע יקרה
לבנייה עבור קשישים חוץ מגע עם הסעד שהם יבטיחו תפעול של השירות לקשיש. באותה
הדרך אנחנו הולכים לגבי ראשון לציון, יד-אליהו וברמלה.

הערה נוספת: אני שמח שהמחקר שעשינו על איכלוס
מעורב של שכנות היו לו הדים טובים ורבים מוצאים ענין בו. אני מקווה שהוא גם
ינחה את השלבים המבצעים.

אני רוצה להסב השומע לב למחקר נוסף שנעשה והוצא
דו"ח ביניים על השפעת הדיור על הרווחה של חיי המשפחה. עם זאת אני מצטרף לבקשתו
של חה"כ יודין לערוך סיור נוסף או יותר גם בחיפה וגם ביישובים יוחר קטנים.
אנחנו אמנם בזמנו קבענו את זה עם גב' ארבלי אבל זה נדחה מטעמים טכניים.

הערה אחרונה - הרשות פועלת עכשיו או היתה
עשויה לפעול עכשיו רק עם הפעלת החוק. מההערות שהגיעו לוועדה אני מציע כדי
לכסות את הנושא שהטיפול יהיה מרוכז גם בכל מקרה של טיפול אזורי, כאשר לא מופעל
החוק. משום כך אני משוכנע שלא צריך בכל מקרה להתחיל את החכניה מהתחלת החוק.
כאשר מוכרז האזור כאזור שיקום כל האלמנטים של חכנון כולל של שימוש בקרקע הם
מוצאים ביטוח במסמכים חוקיים כמו: חחזית השיקום וגם כללי בינוי של האזור.
במקומות שהחוק לא הוחל אנחנו צריכים במסמכים האלה. אז גם לא קיים על החברות
המבצעות והמוסדות שום חובה חוקית לנהרג לפי חכנון אופטימלי שעובד ע"י גוף
מקצועי ציבורי ממשלתי.

מ. כהן: מה לגבי הפיצויים שמשלמת הרשות?

ד. רוט: הנקודה הראשונה שהתעוררה, גם בשאלתו של חה"כ
יודין וגם בשאלתו של חה"כ כהן, היא בעייה של
צורת השיקום. וכאן אני מזהיר מפני הכללות. נעשו הרבה שגיאות, היה מרוץ בין
הביצועים לבין חכנון שקול וטוב של שיכון. אני מזדהה עם כל הדברים שנאמרו כאן
לגבי מה שצריך לעשות.

נעשו במשך השנים בחיפה שגיאות אבול גם דברים
טובים. באותה חיפה יש שיכון לדוגמה ויש שיכון שהוא כשלוף. למרות שהבחירה הזאת
היתה מועדפת על האוכלוסיה הזקוקה לפחרון. מבחינת המחשבה לטות ארוך היום האזור
הזה אינו בשל לבנייה שכונתית כי הוא יהיה בשל בעוד 10 שנים. למשל, שיקום של
ואדי סאליב, היום הוא מוקם במקום הלא נכון בלי החחשבות מספקת של חכנון קהילתי
לעתיד. מצד שני יש שיכון בקריה-ביאליק ומקומות נוספים שבהם הפחרונות שניתנו
היו טובים. כאשר דברתי על מירוף בין ביצועים לבין חכנון, הבעיה היא גם בגישה
של משרד השיכון שהוא מנסה לקדם את הבנייה ע"י שימוש בשטחים סטנדרטיים. ברור
שזה יעיל וזול יותר אבל זה רק לא מחאים למטרה שלה הוא מיועד. אם רוצים למצוא
פחרון נכון של שיקום אוכלוסיה כזאת צריך לדבר קודם כל על דיור מעורב של זוגות
צעירים עם אוכלוסיה של מצוקה ועולים חדשים כדי לא ליצור סלמס. משפחות גדולות
עם משפחות קטנות וקשישים. אם בונים בלוק עם 30 דירות בגודל של 80 מ"ר ומאכלסים
אותו במשפחות מרובות ילדים אחת יוצר צפיפות גדולה והבלוק נהפך לסלמס.

ד. רוט:

הדברים האלה זוכים היום לטיפול ומנסים להחגבר עליהם. גם משרד השיכון נוחן את הדעה על כך וגם שקמונה וגם העירייה. הפחרון עדיין לא שלם כי נמצאים עדיין בבנייה שיכונים לא בתכנון נכון.

נקודה שניה לגבי שירותים קהילתיים. חלק מהנושאים נעשים ע"י העירייה וחלק ע"י המבצעים. המבצע מפגר בביצוע אותם שירותים קהילתיים ואנחנו מעמידים שיכונים בלי זה. יש קונפליקט בין העירייה לבין שיכון ופיתוח בנושאים אלה כאשר העירייה צריכה בכל תוקף לפתור את הבעיות ולבנות את כל המוסדות הקהילתיים והמבצע חייב להקימם. אני מקווה שבעתיד נצליח יותר.

נקודה שלישית היא ניצול השטחים - בחיפה כל האזורים במצוקה נמצאים על קרקע של מינהל מקרקעי ישראל או קרקע עירונית. קיימת היום פעולה בכיוון זה-תכנון של אזורים אלה וניצולם בחלקם למטרות ציבוריות וחלקם למטרות שיכון. הפעולה הזאת די מייגעת ודי איטית. משתדלים להימנע מהחלת בנייה באזורים שבהם הפינוי לא הושלם כי אחרת זה נתקל בקשיים רציניים מאוד.

אני חייב להזהיר מפני הגישה שהציגו ח"כ כהן הקושר את דמי הפינוי עם ערך הקרקע. הנקודה המרכזית שעומדת בפני החברה המפנה היא להגיע לדמי פינוי ריאליים בהשוואה לחלים בנכס ולא להצמיד את הנושא הזה.

מ. כהן:

היום עבור שני חדרים משלמים דמי מפתח בסכום של 40,000 ל"י מדוע אתם נותנים רק 7,000 ל"י?

ד. רוט:

היתה תקופה שדמי הפינוי לא היו ריאליים או לא הצדיקו את ההתיקרות בקצב המתאים. היום משתדלים לקרב אותם ככל האפשר לדמי פינוי ריאליים. בשיכון עירוני מגיעים לסכום של 15,000-20,000 לירות לחדר.

ס. כהן:

כאשר אחת מפנה אותו וזה הרכוש שלו, הוא בעל הקרקע, זה כאילו אחת מנשל אותו מקרקע שלו.

ד. רוט:

אני הייתי מציע שנקפיד כאן על צורה הכיטווי. מספיק שתשתדר תחושה של ניסול כדי שנגמור את הפעולה. המטרה שלנו לפתור את הבעיה ולהשיג לאנשים את הדיור. אנחנו היום נותנים בשיכון עירוני פיצוי ריאלי כאשר ההערכה נעשתה בהשוואה עם מבנים אקוילונטיים בקריית-חיים. ההערכה לא נעשתה ע"י שמאי ממסלתי. כאשר העלינו את דמי הפינוי החחיל המבצע לזו. בכל מקרה של פינוי נהנים מסכום ציבורי נוסף לפתרון הדיור. בשום אופן אינני יכול להכיר בזה שנעשה עוול. נכון הוא דבר אחד שמדיניות יותר ליברלית בדמי פינוי יכולה לחסוך ולזרז פתרונות עצמאיים. אלה שהם היום מהווים משקע הם לא נחקרו בגלל בעיות כספיות אלא הן בעיות חברתיות חמורות שמחייבים דאגה ופחרון.

נקודה נוספת - התיאום עם עמידר וניצול הדירות שיש לעמידר וכו' - אני חייב לציין שהיום קיים תיאום מלא לניצול הדברים האלה. לגבי החלק ההסטורי אינני בקיא מספיק אבל אני שמח שהיום זה קיים ומעמיד זה יהיה קיים באותה מידה.

באשר להפקעות קרקעות ע"י העירייה - אינני מסכים עם ההגדרה שמופקעת קרקע ומועברת לקבלנים למטרות שאינן מטרות ציבוריות. כל הקרקעות שדברתי עליהן, 400 דונם במישור הכרמל שהפקיעו יועדו לזוגות צעירים, לעולים ולמשפחות במצוקה.

מ. כהן:

אותו הדבר אמרו לגבי רמת-הדר ב-1956. אמרו שזה מיועד למפונים ואף אחד מהמפונים לא גר ברמת-הדר. אני מפחד שמא יקרה אותו הדבר כפי שקרה ברמת-הדר.

ד. רוט:

על הקרקעות האלה כבר היום מחכננים את השיכונים גם למפונים וגם לזוגות צעירים. אני מסכים שיש רחיעה לא מובנת מפני איכלוס מפונים באזורים שונים של העיר. הרחיעה הזאת נובעת מדיעה קדומה לא מבוססת ואנו נלחמים בה ומנסים להגיע לפינוי איכלוס המפונים בכל אזורי חיפה. בשקמונה לא מקובל לומר שאזור זה אינו מיועד למפונים. המגמה שלנו צריכה להיות פיזור מכסימלי של אוכלוסיה מפוניה ולא ריכוזים.

מ. כהן:

יש לי משאלה - אולי חכרה שקמונה תרכוש 10 דירות ברמה-הדר ותכניס משפחה מפונית.

ד. רוט:

אני מסכים. לגבי חכניה של שלושה פלוס - חכניה כזאת לדעתנו אינה עונה על הצרכים של היום. "שקמונה" השיגה השגוחיה לגבי נושא של שלושה פלוס. משרד השיכון פועל לשינוי כדי להפוך את זה ליותר דינמי. כלומר, שיותר אנשים יוכלו למצוא פתרון לעצמם במסגרת החכניה.

הדוגמאות שהבאת לגבי שלושה פלוס שאינן מובאות בחשבון, כלומר, שני בתי-אב, לגבי שקמונה הן כן מובאות בחשבון. הקריטריונים של שקמונה אינם פועלים לפי חכנון של שלושה פלוס. מי שנמצא בדיוור במצוקה ולפי הקריטריונים של זכאים זוכה לטפול. הנושא של שני בתי-אב מובא בחשבון והזוג הצעיר במשפחה מועבר לשכון של זוגות צעירים.

היו"ר מ. ורסטמן:

שמענו את נציגי חיפה וישנה הבטחה לקיים סיור בחיפה. יש מה לראות שם. מה שמענו היום זה מעודד. ללא ספק אף אחד לא קיווה לשמוע פתרונות לכל הבעיות. יש התקדמות, ואני מקווה שנמשיך בדרך הזאת ונגיע פעם אחת למילוי כל הדרישות של חה"כ כהן במישור החיפאי.

הישיבה ננעלה בשעה 10.30